

Сч  
8805/1)

ЛЮБОВЛОВІЇ

ИЛИ

ПЕРІОДИЧЕГО

ПОВСЕМѢСІЧНО

СЦЕНІЇ.

ТОМ. 1.

МАРТЪ 1845

ЧИСЛО 12.

Испытайте писаніа, въ нижже бо обращете  
животъ вѣчный, и сокровище неизчerpаемое.

ГМУРНА.

Въ Тѣпографіи Я. Даміанова.

1845.

СВ. ПРАС. СЪВѢЩАНІЯ  
ВНЕШНЯЯ  
РУСС.



ОКРЕЩЕНИЕ И ЗАПИСЬ РОЖДЕНИЯ  
Име. № 4640/58

Министерство внутренних дел  
Секция регистрации актов гражданского состояния

СВИДЕТЕЛЬСТВО

Вн. № 4640/58

1958



# ЛЮБООЛОВІЄ

или

## ПОВЕЩАТЕЛЬНОЕ СЛЕСАНІЕ.

МАРТЪ, 1845.

[ ЧИСЛО 12 ]

### МѢСЯЦЪ МИРТЪ.

Когда направи Римуль мѣсяцословіе за новосозданный неговъ градъ Римъ, раздѣли годишно время на десять мѣсяцъ, и иманува первый мѣсяцъ Мартъ за почетесть на отца своего и на воиннаго бога Яриса, кой по Латински иманувасе Марсъ (Mars род. Martis). Овидій обаче каздва, че Италянски народове предъ многъ время бѣха нарекли Единъ мѣсяцъ сосъ има на тоа богъ, но на това мѣсто не веше нареденъ; зашто нѣкои казвватъ че е была второй мѣсяцъ едногодний, а нѣкои, че е третій, четвертый, пятый, шестый или и десятый мѣсяцъ едногодний. Наслѣдникъ Римуловъ Юма Помбѣлій, катю возобрази и направи ново мѣсяцословіе, прихри въ Римска година два мѣсяца: Јандаріа и Феврдаріа, и смена Мартъ отъ перва степенъ та го опредѣли въ трета, сирѣчь дето веше напришъ первый стана третій; и совсемъ въ нѣкои мѣста цю пріа различни премѣнїа, но остена на тако, каквото е и на днешній день сирѣчь третій мѣсяцъ въ една година.

Яко и да воздаваха тогавашній Римлане на тоа мѣсяцъ има на любекраннаго бога Яриса, но за предстателица негова и спомощница по способна се мѣше и чинеше богиня премѣдрости Јуина. Още сначала каквото и до днесъ има тридесать и единъ день. Римлане тоа мѣсяцъ за женидѣвъ имаха злосчастна.

Мартъ мѣсяцъ се изображаваше секога и описываше, както единъ человекъ почернелъ и дивъ лицемъ, сосъ шлемъ (*перихефалаіа*) на глава си ордѣжнъ, предпоставляющъ существенно пзвучнаго бога Яриса. Не се вижда обаче около него никакой дрѣгъ воинскій знакъ, освенъ шлема. Бѣна негова рѣка дрѣжи ве-

заница отъ цвѣтъ миндалнш (бадемскій) и отъ различни стебла, а подпирасе на корыто, и кошница сосъ сѣма виси отъ мышца негова (рѣка). И съ дрѣга рѣка дрѣжи обенъ, въ знаменіе за оный на небеса отъ звѣзды начертаемый знакъ, называемъ обенъ (*Криос*), гдѣто има слѣнце свое теченіе на 8-й день сегш мѣсяца, когачо сирѣчь начинва пролѣтъ. Янглинъ стихотворецъ предпоставлава Мартъ че сѣди на обенъ, и распрѣснѣва сѣма на земли.

### КАСПАРЪ СЪСВРЪ.

(Виждъ на 146, и 162 стран.)

Заедно сосъ тѣа негови остри чѣства и усещантѣа прецвѣте и това негово прецѣдно паматствованіе, катю современно пораснѣваше снажнш неговъ видъ; и тѣа две испаднахъ прецѣданъ, катю промени паденѣ. За свое слышаніе (чѣвенѣ) Каспаръ каздваше, че негова остроота бѣше се доволно смалила, отъ каквото наче да паде масо. Учитель неговъ Господинъ Думеръ разсмотри и пригледна, че отъ каквото се надчи да паде починно масо, смалисе оноа негово понатно проворство и дѣйствителна сила, онаа негови свѣтли и проворствиви (чистозритилни) очи промениха сила, смалисе така и онаа жива и дѣйствителна негова склонность за секаква работа. Умное негово постоанство и преданность въ секакво дѣйствіе и работа претворисе и промени въ небреженіе и нераденѣ; смалисе доволно и оноа негово перво остроуміе. Сѣмнѣватсе обаче списатели, за това негово ослабленіе чѣствително, да ли ще е причина (секепъ) отъ паденіе, или че исперв швухасе така силни и дѣйствителни, каквото е природно сичко нецю сначала да е дѣйствително, о-



хотно и силно, а слѣдователно по мало да ослабѣва тѣя первоначална и охотна сила, кое е и истинно; защото въ сички наши дѣйствиа и работы това ослабленіе усещаме; съ друга охота и склонность начиваме една работа, а съ друга а свършваме: така прочее и тѣя негови чѣства сначала бѣха многѣ дѣйствителни и силни, а послѣ ослабѣха. И слѣдователно, като изгуби основа остроуміе и силни чѣствованіа негови, стана и пристигна да е така, каквото са и сички други чловѣци споредъ разумъ, дѣйствіе, прилѣжаніе и пр и пр.

Споредъ своа си склонность бѣше весьма кротокъ, миренъ, любезенъ, и многѣ послѣшливъ. Никогашъ обаче не се увѣриваше отъ чужды разумъ и адмы до дѣто той самъ со съ свои рѣчи и очи не испыташе и пригледаше. Не увѣриваше онова що мѣ казвѣха какво и съ каква причина става: снѣгъ, дождь, свѣтлавица, растеніе древесно, животно и пр и пр., до дѣто ги той самъ не испыта, и позна чѣствително и вѣроатно.

Така мѣ бѣше мѣчно да повѣрѣва свое си вѣтѣ, сирѣчь не можеше да се увѣри какво присѣтѣва той и какво е това негово присѣтѣвіе и животъ, нито па вѣрѣваше че присѣтѣва нѣкой другій духъ. Многѣ время, отъ истина, не се виждаше да познава що е въздушно (со съ адша), и що е бездушно, и чинеше че секакво движеніе самовластно е, така вѣрѣваше че секакво вещество може само отъ себеси да се движи, да се върти сирѣчь, променява, клати и пр.

Тѣя негова исторія дава нѣкое свѣтило на онова отъ многѣ время съмнително и спорно изстѣзаніе (исканіе) и истрѣдѣваніе: да ли щеше природно чловѣкъ да пристигне некогашъ въ понатіе Божественно, сирѣчь безъ никакво наставленіе. Сказва той писателъ, кой е бѣлъ учитель некогашъ на глѣхи и нѣми, че това содржество мое со съ тѣя глѣхи и нѣми, и тѣя пытанѣта, кои предложихъ и попытахъ многѣ учители въ различни страны Бѣршпейски и пр., бѣха ми предъ многѣ время показали и увѣрили че безъ наставленіе и безъ помощь чловѣческій умъ не може да пристигне никога въ това понатіе и раздѣлніе. За Каспара Угера онъшій, що описѣва негови животъ казѣва, че Каспаръ немаше никакво прочѣствѣваніе и понатіе за вѣтѣ Божіе отъ каквото бѣше излеалъ отъ онова негово перво мѣсто и затворѣ, нито пакъ нѣкоя вѣра и

понатіе че има нѣкое присѣтѣвіе Божіе, и высочайшее невидимо вѣтѣ Божіе. Такова едно подовіе и сродство (сказѣва томъ сѣщій писателъ) намѣрихъ и во двамина отъ оныа глѣхи и нѣми що бѣха най учени, † и що се слѣчи азъ да познаемъ, че като имъ се сказѣваше за невидимо Божіе вѣтѣ во многѣ время не щѣха да даватъ никаква вѣра а увѣреніе, и мѣчно имъ бѣше да повѣрѣватъ. Каспаровиъ обаче примѣръ (юрнекъ), каквото и онъшій на тѣя глѣхи и нѣми показѣва точно (таманъ), че понатіе за ВѢРХОВНѢИШБѢ СЩЕСТВО, сирѣчь за невидимо Божіе вѣтѣ познаніе кѣва самосоставно и весьма благопріятно во разумъ и чѣствованіа на чловѣкъ, когато той има благонаренъ и довронаставенъ умъ. Това говореніе се предпоставлява препристойно со съ слѣдѣющее пристрастно, современно и прекрасно приключеніе и повѣствѣваніе:

“На Августъ мѣсѣцъ, 1829, показа на Каспара первый пѣтъ неговиъ учитель во една безоблачна и чиста ноць онова звѣздовидно и красно нево. Но онова негово чѣденіе и ужасъ (удивленіе) перо не е возможно да опише. Не можеше да се насити като гледаше на горе, и непрестанно се завръщаше та онова на высота украшеніе гледаше, и като го гледаше, извѣка “Вто това е истина най прекрасно зрѣніе и видѣніе, кое видѣхъ некогашъ на томъ свѣтѣ. Но кой постави тамъ и нареди тѣя толкѣва многѣ прекрасни свѣтила? Кой ги запалюва? Кой ги изгасѣва?” Като мѣ рекоха обаче, че каквото слѣнце, кое тогава познаваше, така и тѣя секога слѣдѣватъ и слѣжатъ да свѣтѣтѣ, попыта пакъ, “Кой ги нареди тамъ горе, така щото секога да свѣтѣтѣ?” Най послѣ, като бѣше застапалъ та гледаше со съ завръната глава и очи на горе приверженни, вѣдѣсе въ големи и дълбоки смышленіа и старателни размышленіа. Я като доиде въ себеси, по това негово удивленіе, стана мѣ една излишна и чрезмѣрна печаль и скорѣь. Падна съ трепераніе на единъ столъ, и со съ слѣзиви очи “Защо прочее;” попыта, “ме имаше така онъшій адкавиъ чловѣкъ да самъ секога въ темница затворенъ, и защо не ме извади отъ тамъ и да ми покаже нѣкол отъ тѣя прекрасны вещи?”

Слѣдѣва.

† У Бѣршпа учатъ и онѣя що са глѣхи и нѣми, за кон казѣмѣ некогашъ.



## СВѢТА-СОФІЯ.

(Видъ предреченное на 149-та стран.)

Свѣта-Софія се приправи достословнѣ и во время Селима в., тоа Свѣтанъ направи за тоа храмъ големы жертвы и приношенія, и единъ надписъ постолинъ, сирѣчь онѣа дѣла, кои тамъ направи.

Слѣдователнѣ онѣа претвореніа цю пострада той храмъ, оше отъ онова Іконокорско время дори до Тѣрско не допѣскаватъ веке да разсѣждава человекъ и да предпоставлава за первообразно негово сѣаніе и свѣтлости. Това окаче нарежданѣ на тѣа столпове и нихни надстолпѣа противни не праватъ да се гледа дрѣго, точѣю ниспаденіе отъ онѣа прекрасни хѣдожества во єдно время гдѣто се видеха окаче онѣа позлащеннѣ и прекогати двери (врати) отъ Свѣщеннѣ повелителнѣ надписи, отъ Пандекты (кои содержаватъ сички заповѣди), отъ Новинѣ Іустиніановѣ, онова искусство удовренно со сѣвѣленнѣ украшенія, и онѣа римска слава за тогавашнѣ Велисаровѣ повѣдѣа.

То є напраснѣ да ишеше нѣкоѣ да тѣрси во Свѣта-Софіа, єдинъ верхъ златенъ, украшенъ со сѣ многочѣбнѣ каменіе и со сѣ кисерѣ, украшенія тѣанкодревесни, левове отъ бронзы (пиринчѣ) на кои отъ уста течеха воды и потоцѣ, овчѣа кѣпель, коа наричаха море, много множество мощѣ, и помеждѣ многѣ дрѣги неща устѣе на онѣи клѣдецеѣ гдѣто Исѣсъ Хрѣтосъ говореше со сѣ же на Самарянина, и пр., и пр. Сички тѣа чѣдеснѣ красоты хѣдожественнѣ и природнѣ, сички тѣа богатства истрѣхѣсе така, като кога да не са бѣле никѣга. Греческѣи Історицѣ извѣстѣватъ за това истрѣвленіе и развалюванѣ на тѣа предивни и многочѣбни неща, че са причина онѣа тогавашнѣ даѣнѣ, кои, като имаха Кѣнстантінополь въ нишна власть, соклекоха тѣа цѣрква отъ тѣа нейни многочѣбни украшения; зашто є тѣннѣ на сички, че Бѣдонъ в., кой тогава тамъ царѣваше, продаде многѣ цѣрковнѣ со сѣдѣи и свѣты мощѣ на с. Івѣисѣа.

Нишо не бѣ значилъ сега той храмъ че є вѣль некога опредѣленъ за служба хрѣстіанска, ако да не са онѣа надписи олтарни, кои предпоставлаватъ и знаменѣватъ столѣове и столпѣа на тогавашнѣ Єноритѣ и пѣвцѣ, со сѣ имена на онѣа кои тамъ имаха со сѣвѣенность, и ако не са онѣа надписи на верхѣ изображенни на стекла, кои

предпоставлаватъ вѣчнѣи ѣ-окрѣженѣ сѣ четѣри хѣрѣвѣимѣ. Тѣа надписи не се разсѣждаватъ и не се познаватъ со сѣвѣеннѣи точнѣи, зашто са помазаннѣ со сѣ жѣлтѣ некаковѣ шарѣ (кол), за да се не гледаѣ отъ вѣрнѣи Мѣсѣдманѣ тѣа послѣшнѣи хѣдожественнѣ искусства. Стражи нѣкоѣ отчѣдѣватъ со сѣ жѣлѣзнѣ прѣчки, нѣкоѣ малки кирпичѣа отъ тѣа позлащеннѣ кристали (биліоре), кои изокражаватъ това дѣло, и предаватъ ги на страннѣи и пѣтешественнѣицѣ.

Вѣто доволнѣ за Свѣта-Софіа Хрѣстіанска. Основателъ Ісламства превѣждеѣ а вѣреди Іракѣа, зашто го кѣха чѣли да говори со сѣ удивленіе: "Докрѣ, рече, вѣрнѣи цѣ со сѣвѣаватъ свои молитѣи и моленія въ тѣа цѣрква."

Мѣхаметъ в., като овлада Кѣнстантінополь, не насили и не принѣди нищо повече, самъ предложи да направи за да се начѣрта това прореченіе на Пророка, надъ онѣи четѣверѣдѣгольнѣи столпѣа, кой се намѣрѣва предъ най перѣсе вхожденіе (Флаванѣ) цѣрковно. За това чѣватъ сички Тѣрцѣ Свѣта-Софіа, че се написа предъ нейнѣ дѣри това дрѣвно прореченіе, и иматъ за неа пристойно попеченіе.

Онѣи цю є Імаминъ на тѣа цѣмѣа, Свѣта-Софіа има перѣши радъ помеждѣ четѣринадѣсѣть чиновницѣ Цѣриградскѣи; има достѣинство да провозгласи пристойное погребеніе на смѣрѣ Сѣлтанова, Вѣзирска, и Шейсламска. Неговѣ намѣстникѣ, или кѣлтипинѣ, прѣемленѣ є на Кѣйрамъ, заєднѣ со сѣ онѣа цю се казѣватъ Вѣлеманѣ, въ честь да цѣлѣва одѣжда Великагѣ Госѣдѣара. Онѣи молла, цю є сѣдѣа на Галата, тоѣ є мѣтевѣла, или прѣдѣстѣателъ на тѣа многочѣсленнѣи многѣвиднѣ вакѣфе, кои отѣдаватъ приходы за тѣа цѣмѣа повече отъ 40 миліѣоны. Въ неа се хранѣтѣ двѣдѣсѣть мѣзимѣ, пѣвцѣ, и двѣдѣсѣть кѣимѣ, ризничѣи (цѣо чѣватъ цѣрковнѣ со сѣдѣа, Грѣч. σκωδρὺλαξ). Прѣповѣдницѣ (словопоказатѣли) оѣвыкновеннѣ, кои прѣимѣтѣ свое мѣдѣвоздаѣніе отъ благочѣстивѣ подѣрѣннѣи опредѣленнѣи приходы въ това свѣтѣое опредѣленно приношеніе, гдѣто прѣповѣдѣватъ и казѣватъ слово въ нѣкоѣи опредѣленнѣи дни за дрѣшевно спасеніе; Свѣта-Софіа има мнозина отъ тѣа прѣповѣдницѣ. Нейно мѣдресе є (училище), многѣ достословно; много множество софѣтѣ, семінарѣисѣ (учени ученицѣ), хѣвѣзе, возрастнѣи, и мѣдрѣе, законносѣчи-



тели; тамъ посѣдѣватъ и учатсе Філософіа; люкомдаріе, нишно богословіе и правда: Идинъ Імаретъ, (гостилница) храни не самъ тѣла горореченны училищны ученицы, учителя; проповѣданицы и пр., но и мнозина дрѣги Цариградскій хора, и чуждестранны (паканціи) сиромасы кои намѣрѣватъ едно такава привѣжище въ тѣа опрѣдѣленна гостилница на това благодтворно созиданіе Свѣтшѣ Софіи.

Толкъва направъ стрѣпаннѣ еднѣ вразѣ дрѣги покрѣватъ онова первообразно созиданіе и направа, и запираетъ така; щото не може да познае нѣкой неговѣ соразмѣрности, сирѣчь не се познава первообразный видъ. Книгохранилица тѣа цаміа има найдостословна въ Цариградѣ; сички сокровища любословни восточни, тамъ са собранни: помеждѣ о нѣа рѣдки рѣкописи кои се тамъ приключаватъ и намѣрѣватъ, показѣватъ еднѣ Коранъ саморѣчнѣ описанъ отъ Османа, основателя отъ османскагѣ владѣніа.

Я колкѣто за сегашнѣ украшеніа кои слѣрѣватъ за слѣжба Мѣсѣлманска во Свѣта-Софіа пристигнали са въ тѣврѣе мали неща: еднѣа тѣсѣща (1000) кандила отъ хрусталь, окесени нѣкой до дваесеть нозѣ на високо, и кои не запалюватъ дрѣгошѣ, самъ когачо иматъ ношѣа слѣжба; онова мѣсто кое предпоставлава свѣтшѣ олтарѣ, камѣа восточна страна, оный св. престолѣ, оный четѣри стѣни (ставки) гѣѣто стоатъ сега Імамѣ, оный многочѣбнѣ постелки (сицадѣта), и многи малки; Іконѣа покрѣтѣ соѣъ надписи; а отъ вонѣа са: четѣри минарѣта; такѣа са прочѣе предмети и неща кои се тамъ виждатъ, и кои немаѣтъ никакѣо различіе отъ оный дрѣги Цариградски цаміи.

Входѣа (Флаванѣ) на Свѣта-Софіа е отворенно на секій часъ дѣна за сички Мѣсѣлманѣ, запрѣченѣ е обаче въ сички оный кои не исповѣдѣватъ Мѣаметанско вѣроисповѣданіе. Но посланницы (елчіи) на пріателски Оттѣманскіа власти дворѣа полѣчаватъ и зиматъ Ферманѣа за да флаватъ и гледадатъ Свѣта-Софіа, така какѣото и дрѣги царски цаміи: секій прислѣжникѣа (елчіа), содрженѣа съ това дозволеніе мѣже да земе то секеси мнозина отъ Еврѣпейски познаницы и пріатели неговѣа да идатъ соѣъ него заѣднѣа и да гледаѣтъ. За това флаванѣ во Свѣта-Софіа мнозина нѣкой Тѣрѣци иматъ некакѣо призрѣніе и негодобаніе, защото не

рачатъ и не обѣчатъ да гледаѣтъ да се превѣрѣватъ тамъ честѣа, тѣа що не са отъ нишна вѣра.

Свѣта-Софіа има въ най голема дължина 269 нозѣ, а нейна ширина е отъ 234 нозѣ.

Снѣчало катѣо натрави тѣа церква Кѣонстантій сынѣа в. Кѣонстантіна, подарѣа на Божественна премѣдростъ: Свѣта-Софіа, и празнѣдѣа на пѣтънадесятшѣа Феврѣаріа; 360-е лѣто Господне.

### ВЛАТЯСАРОВЯ ГОЗБЯ.

(Виждѣа предреченное на 153-та стр.)

Удѣвленѣа тогача оный царѣа Валтасарѣа, и отъ своа си совѣсть и разсмѣшленіе обличенѣа и уплашенѣа, прикани и привыкна сички неговѣа люкомдарѣа и звѣздочетѣа, за да истѣлкѣватъ това странно и чѣдно видѣніе; а тѣа се смѣшаватъ, и не можатъ нищѣо да речатъ и да истѣлкѣватъ онова що беше тамъ написано; най послѣа катѣо заповѣда царица Валтасарова, доведѣоха Даніила во онаа гозба, гѣѣто беше и онова описаніе, и заповѣдѣватъ мѣ соѣъ окѣшаванѣа да мѣ дадатъ големѣа почести и мѣздовѣдалніа, дарѣа, ако имѣа истѣлкѣва тѣа рѣчи на това тайно и непознаемо описаніе, и надписѣа.

Тѣа отѣвѣтъ и истѣлкованіе на прорѣка Даніила има рѣдко нѣкое великолѣпіе, кой казѣва така:

“Онова що ми се обѣщавашѣа да ми дашѣа нека е твое, и онаа тѣоа домашна дарѣа дай дрѣгомѣа, а азъ това писаніе щѣ прочетѣмъ, и онова щѣ обѣдѣва щѣ ти истѣлкѣвамъ и кажемъ.

„Царю. Когѣа вышнѣи даде царство, и величѣство и честь и слава на Навѣходоносѣога отѣа твоего, и отъ онова величѣство щѣ мѣ даде, сички люде, сички родѣе, сички тѣзѣа треперѣа и кѣсѣа отъ негово лице. Кѣо сакаше тѣа Навѣходоносѣа, укѣивашѣа, и кѣо сакаше тѣа кѣеше, и кѣо сакаше тѣа възвѣшавашѣа и правѣше да е гѣдемъ, и оногова щѣ искаше тѣа да смири направѣвашѣа го да е смиренѣа и покоренѣа. Я когачо се възвѣши (стана Фѣдѣла) негово гѣрѣе, и неговѣа дрѣхѣа и дрѣша укѣрѣпи и усили до толкъва щѣто да се надмѣвава и да пренебрежава нищѣо, тогача испадна отъ престолѣа царскіа, и онаа почѣсть щѣо имашѣа отѣа



гнасе отъ него, и така се отъ человекъ отгна и испади, и негово сърце стана зѣбско, и негово събденіе и седенѣ стана заедно съ съ онагря (диви магарета), и хранѣха го трава като волъ, и негова снага се напои и ороси отъ некесна роса, додето позна докрѣ, че овладава Богъ вышній царство человекеско, и комъ той сака ще го даде.

“И тѣже прочее Валтасаре, що си неговъ сына не смири свое сърце предъ Бога. Не позна ли тѣа сички дары?” и надъ Господа Бога некеснаго превознесесе съ твое пренебреженіе, и онаа съсѣды що са на неговый дѣмъ принесоха ги предъ тебе, съ кои пи тѣже, и твои велможи, и твои наложницы, и твои любовницы сички съ нихъ вино пихте. И онаа когове що са отъ злато, и отъ сребро, и отъ мѣдь (бакъръ), и отъ желѣзо, и отъ дървѣ, и отъ каменѣ, и кои нито гледатъ, нито чдатъ, нито познаватъ, прославихте ги и почтехте, а Бога комъ дѣша твоя въ негова ѣ рѣка и сички твои пѣтица, него не прослави. За това отъ лице негово испроводисе тѣа лодышна рѣка и това писаніе заповѣда да се начерта. И това писаніе заповѣданно и расположено: Мани, Фекекел, Фарес. Мани значи: изброи Богъ царство твое, и свѣрши го. Фекекел значи: постависа да се мѣри, и намѣриса лишенно. Фарес: раздѣлисе твое царство, и дадесе на Миданъ и Персіанъ.

Бѣва пристигна Даніилъ да даде това истѣвакованіе и Вавулонъ градъ стана овладанъ така каквото повѣстѣва Продотъ; въ Даніилова гмига казѣва самъ, “Въ тѣа ноць увѣнѣ стана Валтасаръ царь Халдейскій; и Дарій Миданинъ прѣа царство, като беше шеестъ и двѣ години.”

Тѣа Миданѣ се воспѣменѣватъ заедно съ Персіанъ, защото бѣа нѣхни союзницы и спомощницы; тѣвно ѣ, че Мидіа и Персіа ставихасе во едно царство отъ Квра царя Персійскаго; а въ това войнство намѣрашесе единъ, кой овлада Вавулонъ града, называемъ: Миданинъ Кваксаръ, сынъ Истуагова, и вдѣка на Квра; тогова Кваксара виждасе да называ Даніилъ: Даріа Миданина, кой вѣроатно ѣ че остана во Вавулонъ като намѣстникъ на своего си сестринника Квра; защото Мандана дщерь (щерка) Истуагова, беше майка на Квра.

СРЯЖЕНІА КѢНСТАНТИНОВИ И ДІКІННОВИ.

(Виждь предреченное на 171, и пр. стран.)

Приготовѣвахасе прочее веднага тѣа двѣ войски за кой кой требѣваше да опредѣли и да направи да ѣ единъ самый госѣдарь на сичко царство, и да покаже какво цѣстїе иматъ тѣа двѣ древны и стары свѣтъни. Въ тѣа свѣтїи дѣнь на това нѣжно расположение и нарежданѣ, кое стана на 3-й Івѣа, Дікїннїи зема съ съ себеси онаа началницы що бѣа най значителни, и заведе ги во едно отъ тѣа мѣста, въ кои изыческо и Іделопоклонско мнѣніе и изобрѣтеніе беше направило едно гнѣсно и мерзостно сѣвженіе вѣроисповѣданно, гдѣто се виждаше во една страна едно темно вѣщѣнѣ и Ідшли. Тамъ като запали свѣщы и направи жертва (кѣрбанъ), вдигна си рѣцѣ камъ тѣа Ідшли, и извика: “Прїатели мои, что тѣа когове на кои сѣвжеха наши предѣды, что предмети и примѣри на една сѣвжка подаренна и посѣвщенна оше отъ стари и ветхи времена. Онїи що прави намъ кой и вранъ не го прави намъ, но на нашы отцы, и на нашы свѣщы когове. Той не ги познава, но почита и познава едно божество инородно, чѣждо и странно, и заради него не познава никого отъ тѣа нашы когове; той прави безчестно свое войнство, защото предпоставѣва и овѣсѣва една безчестна овѣсенница въ тѣа Римски ораш, защото тѣра сирѣчь тѣа крѣстове на Римска войска: тоа кой ще опредѣли и ще покаже оногосы, кой ѣ отъ тѣа двѣ страны въ прелестъ; ще да овѣви комъ требѣва да сѣвжѣме и да мѣ се кланаме. Ако да ны повѣдатъ тѣа наши противницы, ако той нѣхенъ Богъ уединенъ, потаенъ, непознанъ во свое происхождение и рожденіе каквото во свое бытїе и начало, ако превзиде, казѣвамъ, толкѣва силы и власти на тѣа нашы познанны когове, на кои само многочисленное множество уплашѣва секого, тогава нѣе на него ще справимъ нашы молитвы, и жертвы, ще го познаеме за Бога повѣдителя, ще мѣ направиме жертвенницы на онаа остатки гдѣто бѣа направили наши предѣды и отцы. Но ако, каквото сме и увѣрени, наши когове покѣжатъ днесь нѣжно предстателство и помощъ на това царство, або ни подарѣватъ и помогнатъ да повѣдиме нѣе съ нашы рѣцѣ и съ нашы сабли, ще ги послѣдѣваме и почитаме дори до смѣрть, и ще изгасиме нѣе съ тѣа кровъ една

Ножъ наранѣва тѣло, а слово дѣша.



Ересь сватотатствена (сватокрадлива), ко-  
ги уничтожава и укорва. Вато изговори  
тѣа хѣаны рѣчи вѣрнасе веднага къ негова  
си войска и приѣготовѣвашесе за вой.

Вкнстантїнѣа обаче преклоненѣ во сво-  
си молитвенница, гдѣто беше преминала  
онѣи по напрешнїи день съ воздержанїе,  
постѣ и молитва, молѣшесе на истиннаго  
Бога за спасенїе и изкавленїе и за неговы лю-  
дїе и за противницѣу неговы. Излезна отѣ  
тамѣ полнѣа съсѣ утѣренїе, дерзость и смѣ-  
лость; и като заповѣда да носатѣ най на-  
прешѣ предѣ сичка войска крестнаа хорѣва,  
изговори на свои войны: Бога Спаси-  
тель. Я дїкїннїева войска беше нареденна  
въ бой предѣ негова войска по една стрѣвни-  
на планинска: Кнстантїнова войска пока-  
чїсе тамѣ порадоу: и совсемѣа що беше  
тѣа полнѣа че се искачѣваше возѣ стрѣвнина,  
но учѣва добрѣ свой порадоу, и съ перво на-  
силїе и устремленїе удари онаа пѣшачка вой-  
ска що намѣри най напредѣ. Я тїа пѣша-  
цы по мало нешо оставїха свои оружїа (пѣ-  
сате), и припаднаха предѣ мѣстѣ на повѣ-  
дитела, кой повече принѣжденѣ да ги учѣва,  
нежели да ги изгѣби, остави ги живы и не-  
повредимы. Второй радѣ обаче направи  
повече противленїе. На празно и все Кн-  
стантїнѣа привѣчѣваше ги и приканюваше  
съсѣ сладость за да се предадатѣ, но потре-  
ба стана да се вїатѣ; тогава Кнстантїно-  
ви войнѣа понеже направиха онѣа що бѣха  
напрешѣ да се покоратѣ, а тїа не имѣ се по-  
корѣватѣ и противность праватѣ раздражи-  
хасе премногѣ и разгнѣваха, насилїхасе и  
престрашно кланѣ и трепанѣа направиха имѣ.  
Смѣшенїе що стана въ тѣа дїкїннїевѣа пѣ-  
шачы то имѣ нанесе и направи по големо  
поврежденїе и погубель нежели мечь и сѣ-  
ченїе неприятельско: че понеже бѣха обык-  
ленни отѣ сички страны, потѣпѣвахасе е-  
динѣа дрѣгїи и утѣрѣваха. Най големо по-  
печенїе и грѣжа на Кнстантїна повѣди-  
тела стана за да пожали нїхна кровь; кой со-  
всемѣа що беше ударенѣа въ ведро, тѣрчеше  
обаче съ голема сила въ онѣи бой; выкаше  
и повѣждаваше неговы си войны да напра-  
ватѣ милость и да се сетатѣ и воспоминаѣтѣ  
че тїа повѣжденни войнѣа человекѣу са; о-  
вѣчѣвашесе да даде голема дарба, и за-  
плата на сички онѣа, кои щѣха да мѣ до-  
ведатѣ единѣа рокѣ: онаа противна войска  
виждашесе да е станала негова. Но тѣа до-  
бродѣтель и добрына князска не може да

запре онава раздраженно устремленїе на не-  
говы войны и нїхна сила; това страшно  
кланѣ и трепанѣа дѣржа дори до вечерѣ: 33  
тысѣци противницѣа останаха на мѣсто:  
отѣ онѣа що останаха на дирѣ дїкїннїи  
беше первый, кой обѣрна грѣвъ и за Флѣти  
да бѣга; и като собра сички що може отѣ  
онѣа разкїенно и разваленно негово войн-  
ство, со сичко бѣрзанѣа вѣрнасе чрезѣ Фра-  
кїа на дирѣ за да пристїгне морское негово  
ополченїе (донанма). Кнстантїнѣа запрети  
на свои си войны да го не гонатѣ; той се  
надаше че тоа князь като познае свое си  
недостойнство и повѣда щѣше да направи  
покаанїе и да мѣ се покорї. Като се преми-  
на тѣа ношь и разгнѣнасе, онѣа противни-  
цы що бѣха повѣгнали и бѣхасе скрѣпи въ  
шѣмацы и долины отѣ онава страшно кланѣ,  
дойдоха да се предадатѣ така каквото  
и онѣа що нещѣаха да послѣдѣватѣ дїкїн-  
нїа, кои прїа Кнстантїнѣа человекѣколюбезнѣа.  
Я дїкїннїи приѣгна во Вузантѣа градѣ,  
гдѣто Кнстантїнѣа дойде та го обсади.

А морское ополченїе Крїспово беше излело  
отѣ Ядїнскїи пристанѣа Пїреа, и беше при-  
стїгнало при Македонскїи крайморета, ко-  
гато зема заповѣдѣ отѣ Самодеержца да дой-  
де предѣ Вузантѣа и да го пристїгне за об-  
саженїе. Беше потребно това морское опол-  
ченїе да замїне чрезѣ Влїспонтѣа тамѣ,  
гдѣто Явантѣа чѣваше съсѣ 350 корабли мал-  
ки. Крїспѣа обаче совзе намѣренїе да насили  
и направи това прѣходанѣа съсѣ 80 корабли  
малки но по изкраннїи, утѣренѣа че во единѣа  
морскїи проливѣа толкѣва тѣсенѣа, едно тол-  
кѣва множество корабль Явантовѣахѣа не щѣ  
да пристѣне за нишо само едно смѣшенїе  
и скѣркѣванѣа. Явантѣа застава да запира  
това преминѣванѣа съсѣ 200 корабльчѣта, и  
немареше за нишо тѣа 80 Крїсповѣа кора-  
бльчѣта, и говореше че щѣ ги потопи сички  
во дѣно морское. Като стана знаменїе и отѣ  
двѣ страны за бой, тїа две морскїи ополче-  
нїа приближихасе едно при дрѣго и онава  
що беше Крїспово прохѣждаше порадоу,  
а во Явантово все беше напротивѣа, зашто,  
като бѣха многѣ корабли, кои се скѣтѣваха  
едни съсѣ дрѣги утѣсѣнаваха и скѣркѣваха  
корабльны работы, дрѣго не стана нишо отѣ  
нїхѣа само едно смѣшенїе и скѣркѣванѣа; то-  
ва даде леснина на нїхны противницѣа да  
ги прїтїснатѣ и да ги потопатѣ и истѣ-  
латѣ во дѣно морское. Като се бѣха погрѣзїли  
и удавили многѣ корабли и корабльчїнцы



(гемицій) Дікінніеви, и като се мръкна и стана ноць, Квнстантіново морское ополченіе пристана да пренощера во Блудитскій пристань (лиманъ) въ край Фракійскій полостровъ; а Дікінніево морское ополченіе предъ Трвада. На утрина, като дѣхаше сѣверный вѣтръ (поразъ) и беше на помощь Дікінніева, Абантъ зема она морска ширинъ за да начне пакъ вой. Но Крїспъ понеже беше собралъ сички корабли свои таа ноць и беше ги совокѣпилъ наеднъ, Абантъ се почѣди за това толкъва умноженіе и мнѣше какво да се кіе съ толкъва големо множество. Като се намѣрѣваше въ това смѣшеніе и сомнителность, около пладинъ сѣверный вѣтръ обвѣрнѣ на юженъ (югъ), и дѣхаше толкъва силнъ, штога забра она Ябатски корабли откара ги и напиха камъ Асійска страна, кои въ такова едно устремленіе и насилванѣ утѣсненни потрошихасе едни отъ дрѣги въ крайное като пристигнаха при она Асійски утесы и подводны каменѣ, гдѣто се издавиха много множество войнѣ и корабелцицищ. Я Крїспъ като мѣ беше на помощь толъ южный вѣтръ, и като виде това нещастіе на неговы противнищъ пройде и пристигна дори до Каліополь (Гелиболъ). Дікінній изгуби 130 корабли и 5,000 войнъ, по мнозина отъ тѣхъ бѣха она што се избавиха въ первый бой, и бѣха испроводенни за Вузантъ. Ябантъ се избави со съ четьры самъ корабли. И сички дрѣги, шо бѣха останали, распръснахасе и отплѣвахъ си за свое отечество. Крїспъ зема едно содрѣжество отъ товарны корабли, и сичко дрѣго нешо шо требѣваше за пѣнѣ, шїенѣ и пр. и отплѣва за Вузантъ за да пристигне тамъ отца си Квн., и да мѣ помогне отъ морска страна за оксаженіе. Като се чѣ това негово прихощанѣ, мнозина отъ она што бѣха во Вузантъ Дікінніеви войнѣ уплашихасе и повѣгнаха отъ тамъ.

Квнстантінъ утѣсни и притисна Вузантъ съ голема сила и крѣпость. Беше направилъ могилы около градски стѣны; и на нихъ бѣха направили башни (кѣлы), отъ кои бѣха со съ стрѣлы она што крапѣха отъ вѣндре Вузантъ градъ. Съ това кіенѣ и насилванѣ возможеха да принесатъ близъ войнски машины съ кои се кіеха на она старо время, и насилуха Вузантійско огражденіе и крѣпость. А Дікінній, като виде че ще се овлада Вузантъ градъ, повѣгна отъ тамъ, и прїи-

де въ Халкидонъ градъ со свое си имѣніе и сокровище, со съ най неговъ добры войнъ и чиновначалницы шо мѣ бѣха най свойственни прїатели. И премина до гдѣ не беше пристигналъ още Крїспъ съ морское ополченіе; зашо, ако да не беше направилъ това по напрешъ, не можеше да прїеде на грѣща отъ Крїспово морское оксаженіе. Надашесе да собере нова войска во Асія и да се кіе пакъ съ Квнстантіна. Дікінніевъ сынъ, Дікінній беше тогава цесарь, но беше самъ на девятогодный возрастъ, сирѣчь деветгодишно беше дѣте, и не можеше да мѣ послѣжи нищо за помощь.

Оксада Вузантійска продолжавашесе въ доволно время и можеше Дікінній съ това продолженно время да подтверди и да возобнови своя сила. Квнстантінъ остави Вузантъ оксаженъ, и рѣшился да прїеде во Асія. Като беше во Віѣвнійскій брегъ мѣчно да се приближатъ големи корабли, той прїдготови легки и малки проходы (каїщы), и като се воскачи возъ Черноморскій проливъ пристигна во едно разстоаніе, отдалеченно отъ Халкидонъ нѣкои до осемъ часа, слезна въ таа страна и расположи свое войнство по она тамошны могилы. Въ това время стана нѣкое посредствіе и предположеніе помеждѣ тѣхъ двама Кнази за миръ: Дікінній искаше да залагне свой противникъ и да го залагѣва со съ предложеніа за миръ и прошеніа; Квнстантінъ за да не става кровопролитіе, обѣща мѣ се да на праватъ миръ споредъ нѣкои вѣрни приключеніа и состоаніа: обѣщаваше со съ клятва за тоа миръ двама Самодержцы. Но това предложеніе за миръ не значеше нищо, само Дікінніево коварство и лицемеріе; зашто немаше дрѣго намѣреніе, самъ да придобѣе время, за да сожере войнъ. Привыкна Мартініа отъ Лампакъ, гдѣто го беше оставилъ да чѣва она изъ Вурпа во Асія прѣхощанѣ неприателско; поиска скрѣшнъ помощь отъ Варвары, и мнозина Готы содрѣженни отъ нихъ князи, дойдоха мѣ на помощь. И веднага виде собранна войска сто и тридесать тыщы человекъ. Тогдава заслѣпелъ и прелщенъ отъ втора сила и дерзновеніе, прѣстѣпи тоа негово за миръ обѣщаніе; и като се не смѣсли за она што изговори предъ Адрианополскій вой, и обѣщавашесе предъ она Идѣлы, ако мѣ не помогнатъ че ще да почита Бога, кого Квнстантінъ има за помощника



и спасителя, като заковари, казвамъ, това сичко говоренѣ и овѣщаванѣ, вѣдесе и привѣгна въ дрѣги светци, защото онѣа цю почиташе излагаха го и не мѣ помогнаха, и за то припадна на сѣвѣрны магѣи. Понеже, бѣше пригледналъ че Кожѣа добродѣтель и сила вѣше прилѣпenna на крестнаа хорѣва, настави свои войны да отвѣгдватъ отъ това страшно знаменіе, и да си отвращатъ свой поглядъ отъ него; азмаше имъ че е чародѣйско и магическо знаменіе, кое, като го гледа нѣкой, става мѣ повредно. Послѣ отъ тѣа придготвдванѣта оковриваше и повѣждаваше свои войны; овѣщаваше имъ се че ще да е той на чело и напрешъ въ сички вѣдственни приключенія и бѣенѣта; и като предпостави сраженіе и бой да прави, заповѣда да носатъ предъ свое си войнство оковривъ (Кожны) на новы богове неговы и незнаемы. Кѣнстантѣнъ пристигна до Хрѣсополь: тоа градъ е среца Вузантѣа (Цариградъ) Скѣтаръ сирѣчь, бѣше пристанъ на Халкидонъ. Но неща да покаже никакво знаменіе и причина за сраженіе и бой, до гдѣто негови противници не бѣха почели. Веднага като ги виде че истрѣгнаха сабля (шпага), устремиса на нихъ, и само кричанѣ и устремително выканѣ цю правѣха негови войнѣ со съ дерзостъ и великодѣшіе, нанесе страхъ и трепетъ на дѣкиннѣвы войны; тѣа се преклониха и оковриваха грѣвъ въ первое нападеніе и удареніе. Двадесать и пать тысащѣ погинаха; тридесать тысащѣ повѣгнаха, а сички дрѣги оставиха наземи свои оръжѣа и предадохасе на повѣдителя Кѣнстантѣна. Тазы повѣда, коа стана на 18-й Септемвриа, отвори на Кѣнстантѣна Вузантѣйски и Халкидонски дѣвери (враты), а дѣкиннѣй привѣгна въ Нѣкомидіа; гдѣто като виде че го пристигна тамъ Кѣнстантѣнъ, и като немаше нито войны, нито пакъ нѣкоа дрѣга сила, овѣщасе да познае за господаря оногозы кого первы не рачеше да има за соначалника и прѣтѣла. Веднага, като се приближи Кѣнстантѣнъ, сестра мѣ Кѣнстантѣна, стопаница дѣкиннѣва, дойде въ Кѣнстантѣново войнство да мѣ се моли, за да направи милость за нейны мѣжъ. Получи прочее да го оставатъ живы, и това овѣщаніе стана увѣренно со съ клатва. Споредъ това увѣреніе повѣжденны дѣкиннѣа излезна вонъ града, и като положи царска баграница предъ шѣра си, извѣсти че мѣ е по-

корникъ, и съ покореніе проси мѣ прощеніе. Кѣнстантѣнъ го воспрѣа со съ милосщѣ, прѣа го во своя трапѣза, и испроводи го сѣрне въ Солдны да живѣе тамъ безопасно и мирно. Казватъ нѣкои, че го убиха на пѣтъ онѣа войнѣ цю го водѣха за Солдны, но за това убиванѣ негово различни повѣствователи различни причины предпоставляватъ и казываютъ. †

Сега като повѣди великій Кѣнстантѣнъ дѣкиннѣа, кой бѣше най силенъ отъ сички соначалници неговы, и най послѣшній неговъ големъ противникъ, остана самъ Самодержецъ на тѣа многораспространна и безпредѣлна держава Римска, коа начинваше къ Западна страна отъ Испаніа и Бретаніа и пристигаше къ Восточна страна дори до Персіа (Иземъ), а къ Сѣверна отъ Днѣвъ камъ Южна дори до дѣва у Африка. И като избави сичкій Хрѣстіанскій народъ отъ сички тѣа безчеловѣчны Хрѣстіански мѣчителѣ, развали дѣвалски капища, построи храмове Кожѣи, распространи по сичка своя держава православнаа вѣра Хрѣстова, даде свокода съ царско повелѣніе на сички неговы покорници каквото за граждански работы, така и за церковны. Това сичко устрои, като бѣше въ Нѣкомидіа, гдѣто бѣде пать мѣсащѣ, на 324-та година. Въ това время имаше намѣреніе да иде въ Сиріа и Вугпетъ, но като се вѣше умножила тогава Аріѣва ересь и развращаваше Хрѣстіанско вѣроисповѣданіе, испроводи по сичка негова держава повелѣніе на весь священны чинъ, за да се обератъ въ Нѣкеа градъ, и да увѣратъ православное Хрѣстіанско вѣроисповѣданіе. До гдѣто тѣа сватѣи отцы да придатъ отъ толкъва различни и далечны области, да се сократъ тамъ, той отиде въ Солдны за нѣкои си причины и потребы, гдѣто устрои и издаде различни за сичка мѣ держава повелѣніа царски. На 325-та год. по Р. Хрѣстова, като се сокраха сички сватѣи отцы въ Нѣкеа, той стана отъ Солдны и дойде въ Нѣкеа, гдѣто въ довольно время, като направиха особны тѣа св. отцы различни составанія помеждъ си и безпристрастни разсѣженія за тѣа Аріѣвы ереси, и за сичко дрѣго взираемо за православіе, най послѣ со-

† Повѣствованіе Новоримскія державы, Hist. Du Bas-Empire. Liv. 111.



брахасе вси кѡпнѡ предъ лице царско, предпоставиха благочиннѡ сички свои разсѣжденїа и мнѣнїа за Свѣтаа Хрїстова вѣра, и така со съ царское изреченїе и повелѣнїе утвердїса и спредѣлїса истинна православна вѣра Хрїстова, каквото рекохме на 26-та стран. Но тамъ рекохме че тоа Вселенскїй соборъ стана на 12-та год. царствованїа Кѡнстантїнова, кое церковни списатели предпоставлаватъ, но може да прїиматъ тїа начало отъ каквото павѣди Кѡнстантїнъ Максентїа въ Римъ на 312-та год., зашто первое началство Кѡнстантїново стана още на 306-та год., като умре сирѣчь отецъ мѡ Кѡнстантїй во Бретанїа, и остави го на наследникъ да е на негово царствованїе.

Дѣланїе сегѡ Вселенскагѡ собора.

Положиха (тѣриха) на единъ престолъ или аналогїи всредъ основа собранїе Свѣтое Бв-аггелїе.—Свѣтїи отцѡ, за да предпоставатъ спредѣленное разсѣженїе нїхно, дойдоха, споредъ желанїе Кѡнстантїново, во една сала (одал) палатска най голема. Въ коа бежа имъ придготовили сѣдалища (столове) на десно и на лѣво. Сички се наредїха на свое мѣсто, и чекаха съ молчанїе Самодержское пришествїе. Веднага видоха Самодержца че се гави и приходяше безъ стражѡ, содръженъ самъ со съ двамина дворницѡ, Хрїстїанѡ. Вато се приближи, сички Архїепїскопи станаха на нозѣ. Той се видеше, казѡва Бвсевїй, както аггелъ Божїй: каграница негова украшена со съ злато и многоцѣннѡ каменїе влѡзїше както слонце; но основа що се виде най ужасно и превѣтло во она свѣлы старѣйшинѡ, кеше негово благородно благочестїе, кое надъ него сїлеше. Негови преклоненнїи очи, неговъ свѣтелъ окразъ, негово пришествїе смиренно и благочестно, изображаваше една хрїстїанска благодать въ сичко негово тѣло, и предпоставлаваше го наистина че е великолѣпнѣйшїй Госддаръ всегѡ владычества. Като премина чрезъ основа собранїе застана столцѡ напершъ отъ сички предъ една столица златна, но по ниска отъ она столоче старѣйшински, и до гдѣто мѡ се не примолїха со съ преклоненїе и честь не сѣдла. Сички прочее сѣдлаха послѣ него: тогава единъ отъ тѡ старѣйшинѡ поздрави Госддара краткорѣчнѡ со съ има сокорное, и въздаде на Бога со съ има Госддарово благодаренїа. Вато свърши тѡ старѣйшина това кратко изреченїе, сич-

ки дрѣги во едно дълбоко молчанїе призрѣха и прилѣпїха очи къ Самодержцѡ и ожидаха що ще да говори, кой като совзе призрѣнїа сладки и радостни надъ това почетенное содрѣженїе, и като се запре мало не що, изговори съ тѡ рѣчи:

Слѣдва.

Просвѣщенїе, ѡ Вѣжество що отъ двѣ-тѣ.

Шо е просвѣщенїе.—Просвѣщенїе-то е едно метафорїческо ѡзреченїе, кое-то оупотрекляваме за да покажемъ оученїе-то ѡ многознанїе-то на едногѡ человекѡ или едногѡ народа. Рѣчь-тѡ оученїе ѡма два раздѡма: та знанїи, или надчѡванїе-то, сирѣчь дѣланїе-то на оученїе-то, окразованїе-то на оумъ-тѡ ни, на дѡшж-тѡ ни, съ основа що надчѡвами, съ познанїа-та що придобывами, или надченїе-то, вѣжество-то, слѣдствие на перво-то, сирѣчь качество-то да знаемъ много, да смѡ ѡзченїи, да смѡ просвѣщени, зашто-то смѡ са много оучили, зашто-то смѡ много чѣли, много приговарали. Да знаемъ, че каже да видимъ съ дѡшевні-тѣ очи; а за да видимъ, трѣба ни свѣтїло, нѣщо да ни свѣтї, да ни прѡви видѣло; ѡ познанїа-та що придобывамъ съ оученїе-то ѡ съ размышленїе-то. тїа сѡ за оумъ-тѡ ни, за дѡшевно-то ни око, ѡсто-то основа що-то е свѣтїлнѡ-та за тѣлеснї-тѣ ни очи. Така как-то безъ свѣтїлнѡ не можемъ да видимъ тѣлеснѡ, ако ѡ да ѡмамы очи, ѡ са зовемъ слѣпи тѣломъ, еднакѡ ѡ безъ познанїа, сир. безъ нѣщо что смѡ надчили, не можемъ да знаемъ, сир. да видимъ дѡшевно, ѡ са зовемъ слѣпи оумѡмъ. За да видимъ оумѡ ѡ за да знаемъ, сир. за да несмѡ слѣпи ни тѣломъ ни оумѡмъ трѣба ни свѣтъ, трѣба ни просвѣщенїе.

Средства-та на просвѣщенїе-то.—Придобываса оученїе-то или просвѣщенїе-то съ двѣ наипаче средства: со съ слово-то или съ подченїе-то, ѡ съ книгѡ-тѣ или со съ чтенїе-то. Отъ тѡ двѣтѣ средства, перво-то е по лесно, по скоро, ѡ за по пространно оупотрекленїе способно; второ-то по са оулава, по са вѣдрѡва, ѡ са по раздѡтѡва; но ѡ двѣ-тѣ сѡ общѡ полѣзни ѡ добри, ѡ си помагѡтѡ почти необходїмѡ едно на дрѡго.—Изъ оустно-то, сир. бескнїжно-то оученїе преподаваса намъ всегда отъ най младѡ



вѣтъ ни възрастъ, до най дѣлвѣкж-тж ни старость: первш, дѣтъ родители-тѣ, родни-ны-тѣ, пріатели-тѣ, и познаницы-тѣ нашы; послѣ, и дѣтъ секого вообщѣ, съ когото са сверѣмъ, съ когото са поразговоримъ. Така придокывамъ най первоначалны-тѣ познанія на той-зи животъ; така са надчавамъ наипаче кое ѣ благопрѣвно, а кое не: какъ треба да са ѡбходимъ вообщѣ съ человекы-тѣ, и обокнъ съ по горни-тѣ си, съ по долни-тѣ си, и съ равны-тѣ си. — Отъ дръгж странъ ни сами, съ собственностю си работаніе, съ собственны-тѣ си размшленіе, не малко са вѣщи надчавамъ, и това надчѣніе, понѣже става по полѣгка, съ по много вниманіе, и вообщѣ на време кѣва и най здраво най тѣтко, и най впечатлѣвно въ память-тж ни; но кѣва и твѣрдѣ дѣлго, твѣрдѣ мжчно, и твѣрдѣ кѣсо и ѡграничено. Кѣкѣ по докрд, по полѣзно, и по широко ѣ оучѣніе-то, кога ни са ѣ преподадо, не отъ когд-гдѣ, но отъ человекж нарѣчнш издѣніа въ работы-тѣ, кой-то и ни ищемъ да са надчимъ: отъ человекж, комѣто заниманіе-то, занаетъ-вѣтъ не ѣ дръго, обвѣнь да оучи: съ ѣднж рѣчь, отъ человекж оучитель, кой-то добрѣ издѣніа, стѣди въ ѣднж обокитж кжщж називаемъ оучилище, и са оупражнява, въ по много-то си време, въ най докрд-то и най сватѣ-то дѣло, въ да преподава, частш на малкы дѣцѣ, кѣкѣ-то по леснш и по скорш може, различны нравственны, оумственны, и физическы познанія, работы кой-то сички съ не тѣкѣмъ полезны, но частш и нѣждни и неѡходими за тѣхно-то докрд и благополучно живѣніе на той-зи свѣтъ. Тамш, сирво оучилище-то при оучитель-вѣтъ, надчавамъса дѣтъ малкы и какъ послѣ можемъ и сами да придобѣмъ оучѣніе, или безъ книги съ разговаранѣ-то и съ ѡпасно-то навлюдѣніе и испытаніе на все що са представа предъ очн-тѣ ни, или съ прочитанѣ-то на книгш и съ внимателно-то разсѣжденіе на все що нахѣдимъ въ нихъ. И воистинж, во оучилище-то не може человекж да са надчи все, то ѣ свѣдѣмъ невѣзмѣжно; но са надчѣва ѡбразъ-вѣтъ на оучѣніе-то, така що и самъ послѣ, ако залага, надчѣваса работы, кой-то не ѣ члѣз отъ оучитель-вѣтъ: оучитель-вѣтъ неправи дръго, обвѣнь да покаже правы-вѣтъ и лесны-вѣтъ пжть на оучѣніе-то, пжть когд-то ни безъ оучитель, катѣ пжтникъ-вѣтъ безъ водникъ, никога не бѣхмъ наишли,

и то бы было по лошо дѣтъ ако не бѣхмъ са никакъ оучили, ако бѣхмъ си ѡстѣли въ невѣжество-то, въ недѣніе-то. Я що ѣ невѣжество-то, и що происходи отъ него за насъ, да видимъ.

Шо ѣ не вѣжество. — Ни рѣкохмъ оужѣ че невѣжество-то, недѣніе-то, незнаніе-то не ѣ дръго обвѣнь ѣднѣ истинна слѣпотѣ дѣшевна, много по лошева и много по неспѣсна ѣстествомъ дѣтъ тѣлеснж-тж слѣпотж: тѣлесна-та слѣпотѣ кога ни дойде, доходи ни противъ шѣніе-то наше, и нитѣ ни са стѣдимъ ако жѣ тѣрпимъ, нитѣ дръгины оукорава защо жѣ тѣрпимъ, но пѣче и сожалѣва съ насъ за ѣднѣ токовѣ-зи наше злошастіе. На противъ дѣшевнж-тж слѣпотж, ни си жѣ имамъ воленш и охѣтнш, и никой не ны забрана да са ѡсводимъ дѣтъ неж: кѣкѣ оубо требаше срамъ да имамъ! Но не знамъ какъ, не тѣкѣмъ не ны ѣ ни грижа че смъ бѣли имали ѣднж такъж-зи слѣпотж, и че могатъ да ни са присмѣжтѣ какъ-то и ни са пресмѣватъ, разѣмни-тѣ человекы, но многожды и да ны совѣтѣва и оубѣждава нѣкой да жѣ ѡтфѣрлимъ дѣтъ насъ, ни не шемъ, но жѣ стѣскамъ катѣ съса дѣтѣ ржрѣ, за да не ни оубѣгне нѣкакъ, катѣ че бы бѣла нѣкое голѣмо сокровище! Сѣкаче, обвѣнь ако смъ полдѣбли, не можемъ да са ѡтрѣчѣмъ че слѣпотѣ-та си ѣ секого слѣпотѣ, и че отъ слѣпотж нишо докрд не може да произикне. Слѣдователнш, лѣди съ ѡни, кой-то жѣ иискатъ, и много оукорителни, кой-то са оугождаватъ въ неж, и не трасятъ никой спѣсѣвъ, никое срдѣство за да жѣ мѣхнжтѣ отъ себе си. И що спѣчѣлатъ отъ това? Или шжтѣ нѣгдѣ да поиджтѣ, или нѣкож работж да оуловѣтъ, нѣжда имъ ѣ, ако са водѣтъ сами, да върватъ и да вършатъ напосокы, какъ-то съ сполдчи; или ако са попытатъ отъ нѣкого, може той, дѣтъ зѣбж за да си поиграе съ тѣхъ, или за собственж си ползж, да гш ѡтврати нарѣчнш отъ правы-вѣтъ пжть, и да гш насѣчи въ кривы-вѣтъ; да гш ѡтвѣдѣ отъ дѣвж-тж работж, и да гш настѣви въ лошж-тж; да гш препѣне за да са забавѣтъ, кога ще да гш превѣри; и да гш тлѣсне напредъ, кога мѣ ѣ то полѣзно; примѣръ на това са види пѣрвш въ тѣрговіж-тж, Примѣръ и дръгш можилъ бѣхъ да приве-дѣ безчисленны, но катѣ лесны, ѡстѣвамъ секого да гш намѣри самъ. Отъ тамш, секакви вреди и оубѣтѣци за горкы-тѣ слѣ-



пш невѣжы, секакви ползи и печалки за нѣхны-тѣ шастливы сопѣрницы, кой-то сж и здѣни, коимъ-то видатъ очи-тѣ. Коѣ дѣтѣ двѣтѣ ѣ по докрд, коѣ дѣтѣ двѣ-тѣ по ревниво? За злж-тж ни честь, нахѣдатса нѣкои си несвѣстничи, кой-то хвалатъ невѣжество-то, ѡ коратъ оуѣніе-то. Но таковы-тѣ, оуѣбрена смь, или не разсѣдѣватъ добрѣ шо-то говоратъ, или ползж иматъ за да говоратъ противъ оуѣніе-то; вѣло какъ вѣло овѣче, тѣи не можатъ са надѣба да прѣдолѣжатъ: сѣкы день, на противъ, докѣзва имъ са лѣжа-та или прѣлѣніе-то, дѣтѣ печалны злополчїа и злодѣйства, кой-то невѣжество-то причинѣва. Вѣлоко на пр. такива злополчїа и злодѣйства прикѣзватъ днѣвници-тѣ (газѣти-тѣ) че сж порѣдїли дѣтѣ чародѣанїа и волшѣства, чѣда прїискрены на невѣжество-то, кой-то нѣколко мѣдри побѣніа вѣхж лѣсны можїли да истрѣватъ! Доказало са ѣ по вѣропа гѣт-то дѣржатъ счетъ (хесапъ) на сїчко че по много-то дѣтѣ оныа кой-то са шсжждатъ дѣтѣ сждїлишата за злодѣйства и дрѣгы законопрѣстѣплѣнїа, не знѣжтѣ ни да четжтѣ ни да пишжтѣ. Но по насъ кой ти четѣ днѣвницы и кой ти знѣе такива рѣкоты! По насъ слѣполѣ-та ѣ по ревнива дѣтѣ свѣтлинж-тж, по докрд дѣтѣ оуѣніе-то, по похвална дѣтѣ прѣсвѣщенїе-то ѡле вѣзмїа! ѡле злополчїа! Не ли дѣтѣ тамъ прѣсхѣждатъ сїчки-тѣ ни нещѣстїа? Кѣи ни ѣ оуѣко крѣвж, и комѣ са ѡкаївамы? Но да вїдимъ шо прѣсхѣди и дѣтѣ оуѣніе-то.

Полза дѣтѣ прѣсвѣщенїе-то. — Междѣ сїчки-тѣ живы тѣари, чѣловѣкѣ-зтѣ са отлїчава по товѣ шо не ѣ на рѣждѣніе-то си, но трѣка послѣ дѣтѣ себѣ си да стѣне и да са направи такъ вѣ, какї вѣ-то оуѣчастѣ-тѣ мѣ позволѣва да ѣ. Отлїчава са нѣи на прѣдѣ по оуѣсовершаемѣ-тж си, сїр. по оуѣдобностѣ-тж и възможностѣ-тж кожѣто мѣ ѣ далъ Богъ да стѣва дѣтѣ день на день по докрд, дѣтѣ часъ на часъ по свѣршенъ. По чѣловѣкѣ-зтѣ, за достѣпностѣ-тж си, нравственностѣ-тж си, благополчїе-то си, и Фѣзїческо-то си дѣже оуѣсовершенїе, трѣка безъ прѣкослѣвіе наїпѣче да залага да оурабѣти и оуѣдѣри оуѣмъ-зтѣ си, раздѣмъ-зтѣ си. Дрѣгы-тѣ живѣтны, шо-то имъ са поиска, тѣтакъ-си ищжтѣ и да го полчѣятъ; но чѣловѣкѣ-зтѣ, кой-то ѣ создѣнъ по ѣбразѣ-зтѣ Бѣжїи и ѣ Бѣжїи прѣдѣствїтель и намѣстникъ междѣ

все товѣ ѣстество шо растѣ и са храни, мѣсли добрѣ пѣрвѣ шо-тоїма да стѣри, понѣкогѣ оуѣніе-то го ѣ направило такъ вѣ какъ-то трѣка да ѣ. Отъ тамъ завѣси оуѣсовершенїе-то на сїчко-то мѣ сжщество, пѣлно-то развїтїе на нравственны-тѣ и Фѣзїчески-тѣ мѣ силы. Мѣжемъ да рѣчѣмъ безъ оуѣвеличѣнїе, че, колкѣ-то сж по гѣрни чѣловѣкѣ-зтѣ дѣтѣ докѣтокѣ-зтѣ, раздѣмъ-зтѣ дѣтѣ инстинктѣ (прїродно-то повѣждѣнїе), влагїтѣ нрѣви дѣтѣ вѣрварскы-тѣ, благодѣни-тѣ чѣвствѣванїа дѣтѣ нїски-тѣ, оуѣчивѣстѣ-тѣ дѣтѣ грѣпѣстѣ-тж; толкѣва и оуѣчѣнї-зтѣ, прѣсвѣщенї-зтѣ чѣловѣкѣ ѣ по гѣренъ дѣтѣ недѣчѣнъ-зтѣ, непрѣсвѣченъ-зтѣ. Оуѣчѣнїе-то имѣ ползѣвѣнїа неїсчѣтны. Оуѣчѣнїе-то ѣ хранѣ на дѣшж-тж; то ни дѣва оновѣ оуѣмѣстѣвенно прѣвосхѣдѣство, за коѣ-то сѣмо имѣмъ прѣвдѣнж да владѣемъ надъ сїчкѣ-тж тѣварь. Безъ оуѣчѣнїе-то нїи цѣхмы да смь прилїчнї на живѣтны-тѣ, докѣтѣцѣ-тѣ; цѣхмы да не радѣемъ за нѣи благодѣнж-тж частѣ на сжщество-то си, и нїкогѣ не вѣхмы можїли да са шсвѣвѣдїмъ дѣтѣ тѣлѣсны-тѣ хотѣнїа. То ны възвѣшѣва кѣто да раздѣмъ-зтѣ творѣцѣ-зтѣ на сїчкы-тѣ вѣщи, и ны постѣва влїзѣ при нѣго кѣто ни пѣдѣва харѣктїрѣ благодѣнъ и мѣслы велїкы. То ны надѣва какѣдъ вѣсока оуѣчастѣ ны чѣка слѣдѣ тѣи-зї живѣтѣ. Оуѣчѣнїе-то ѣ и за нравственностѣ-тж чѣловѣчѣскѣ нѣи здѣрава-тѣ порѣка: и та, дѣко не ѣ прѣсвѣщѣна, дѣко не са оновѣва на непоколѣкїмы и зѣвлїчѣнїа (оуѣвѣрѣнїа), дѣко завѣси сѣмѣ дѣтѣ ѣстѣственнѣ-тж склонностѣ и дѣтѣ вѣременно-то дѣшѣвно распѣлѣженїе, то вѣва непѣстоѣнна, нездѣрава, и недѣтвердѣна. Кѣи впрѣчѣмъ смѣѣ да сравнї оновѣва кѣто вѣрвї вѣ докрдѣтѣлны-зтѣ пѣжѣ дѣтѣ прѣсто ѣвѣкновѣнїе или дѣтѣ благополчїнѣ ѣстѣственнѣ склонностѣ, сѣ оновѣва кѣто и спѣлна прѣвило-то на дѣвжностѣ-тж дѣтѣ размышлѣнїе и дѣтѣ вѣлно и зѣрѣнїе? Оуѣчѣнїе-то ѣ по малкѣ полѣзно за нашѣ-то благополчїе: безъ да говорїмъ за велїкы-тѣ оуѣслагѣ и докрїны кой-то надѣки-тѣ сж стѣорїли на хѣдѣожѣства-та и на промышленностѣ-тж, сїр. на разлїчны-тѣ живѣтопїтѣтелны чѣловѣчѣскы замїанїа, то ѣ понѣ и зѣвѣсно, че оуѣчѣнїе-то оуѣвесѣлава и оуѣслаждѣва дѣшж-тж кѣто ѡчїстѣа и испрѣва нрѣвы-тѣ, ѣтѣвѣра ни іѣще клѣденцы благополчїа и влажѣнства, кой-то нїтѣ прѣсѣхѣватъ нїтѣ са и сѣчѣрѣватъ;



развѣжда въ насъ желанія новы, на кой-то оудовольствіе-то причинява намъ мысли и чвѣтвобанія сладкы и веселы, каквы-то никакъ не познаватъ непросвѣщенитѣ души. Я колкв ѣ естественнѣе человекѣ да тѣрси вредъ свое-то благополучіе и щастливо состоаніе, то ѣ извѣстно всѣмъ, и немамъ потрека да го толкувамъ тѣкъ.

Вамъ оубо душамаъ, и прелюбезніи мои соотѣественници Българе! Старайтеса вси да просвѣтите души-те си. Направѣте си оучилища, хванѣте си оучители, проводѣте си дѣцѣ-та да са издчатъ колкв-то доврѣ мѣгътъ; прочитайте и ви книгы-тѣ, които съ толкува трѣда и съ толкы иждивенія са издаватъ за васъ по бѣшинъ-тѣ ви азѣкъ. и кога са съберѣте вечеръ съ чада-та си, или въ празникъ съ пріатели-тѣ си, и разговарайтеса съ тѣхъ за оученіе-то, пытайте ги шо са надчили, казвайте имъ шо сте чѣли, и помагайте си едни другимъ да спечелите най сѣтнѣ, колкв-то ѣ поне възмѣжно, скъ-по-то, сладко-то и блаженотвѣрно-то снова сокровище просвѣщеніе-то, да да можете вѣке и ви, кога са намѣрише съ просвѣщены люди, не да са срамѣвате и да са крѣете като дѣви по горы-тѣ, и като гѣдове въ дѣпкы-тѣ, но да стоите дерзновѣннѣе съ глава издигната и съ очи отворены. Тога и ваши-тѣ завистници и неприатели, ако да имате нѣкои, ще да въ признажтъ за хора оубокорены, и не ще смѣжтъ вѣке нито ще имѣжтъ правдина да въ презиратъ като никаквы, да ви са рѣгажтъ всѣкимъ образомъ, и, кое-то ѣ най зло, да потѣпкѣватъ безъ наказаніе правдины-тѣ ваши. Дано даде Господъ да намѣри отъзва нѣмоци-тѣ мой гласъ въ гѣкы-тѣ ваши сердца!

Гавріилъ Врѣстѣовичъ.

Това горереченно изложеніе напечатихъ точнѣ и непрѣмѣннѣе, сирѣчь така каквото го ѣ сочинилъ Госп. Гавріилъ Врѣстѣовичъ и заповѣдалъ да се напечатѣ; освѣнь нѣкои, а найпаче самосложны рѣчи, кои оставихъ безъ гласодаренія, причина че писма съ гласодаренія нема тал печатарница доволни, за това нѣкои рѣчи останаха безъ гласодаренія, сирѣчь безъ оксія и варія, а вообще сички самосложны.

А това любонародно изложенно описаніе

четверобголнѣ предпоставлава и побчава да да познаеме вси, че каквото наши тѣлесни очи безъ свѣтило не можатъ да видатъ нишо нито пакъ да познаатъ нешо, така и наши душевни очи безъ ученіе и безъ просвѣщеніе во темнина са, и нематъ свѣтило, сирѣчь ученіе и просвѣщеніе за да разсѣждаватъ и познаатъ кое ѣ совершенно и вѣчнопамѣтно добро, а кое ѣ зло. Ако можатъ прочее наши тѣлесни очи безъ свѣтило да уработатъ нѣкое совершенно дѣло, можатъ тогава и наши душевни очи безъ ученіе, безъ просвѣщеніе и безъ побченіе въ благій конецъ да успѣватъ . . . . .

Оученіемъ непросвѣщеннѣе, не зрѣтъ зрачѣ.

Слѣдованіе житія Свѣтитѣла  
Отца нашего ИКОЛАЯ Чудотворца.  
(Виждъ на 167 стран. и пр.)

Заповѣда окаче царь Константинъ веднага да извадатъ оныя воеводи изъ темница и да ги доведатъ предъ него, и като мѣ ги доведоха, рече имъ: какви очарованія и магіи направихте, та ни испроводихте таквѣа сница? зашто оныи мѣжъ шо ни се тѣви на сонъ тѣврѣ многу се гнѣваше, заплашѣваше ны, и хвалѣшесе че щени правы бой и брань; а они понеже не знаеха онова шо мѣ ѣ ставало на сонъ, съ мановеніемъ (со съ главоглатѣнѣ) единъ другій се пытаха, да ли знае нѣкой отъ нихъ нешо: но никой не знаеше нишо, самѣ со съ умилини очи единъ другъ се гледаха. Като виде Царь това, умилостивисе и со съ кротость имъ рече: не койтеса за нишо зло, и скажите сичка истина; а они со съ слзиви очи, и горкѣи плачъ, рекоха: ніе, ѣ Царю, чарованія и магіи не знаеме, нито за твоя держава нѣкое зло слыслихме, свидѣтель (шайтинъ) ни ѣ всевидащее око Божіе: а ако ли не ѣ така, и ако намѣришъ вещественнѣе нѣкое зло да сме свѣршили и помислили за твоя держава, не дей прави за насъ никаква милость, и не самѣ за насъ трѣма, но и за сичко наше родство не дей показѣва милосердіе и сожаленіе; ніе отъ нашы родители надчени сме царя да почитаме, и отъ сичко друго негова вѣрность да предпочитаме и дачѣваме: за това и сега вѣрнѣе твоя заповѣдъ учѣвахме, и снова шо ни зарачи и о-



предѣли ны да правиме, каквото беше прилично и пристойно на нашъ санъ и достоинство, твърде добръ учѣвахме го, и на твое повелѣніе съ съ ревность слѣдѣвахме, во Фругіа що беше се возвигналъ матежъ укасихме и примирихме, и онаа противна брань и бой развалихме, и своя храбрость и мъжество доволно ти показахме и направихме, каквото онаа що знаатъ добръ можатъ да кажатъ и речатъ. А твое Величество напредъ ны почте, а сега си се съ гнѣвъ вооружилъ на насъ, и осѣдени сме горку, и дрѣго не очекуваме самъ едно конечно страданіе: така, каквото ни се чини, ѿ Царю, онаа ревность що ти показахме, погрѣшность и причина става сега за нашы най големы мъки, и вмѣстѣ слава и почеть, каквото се и надахме, смертныи страхъ и осѣденіе притисна ны и ограда. Отъ тѣхъ дѣмъ Царь се умили, и кашеса (пишманѣвашесе) за това безчестіе на тѣхъ мъже, зашто се боеше отъ праведныи сѣдъ Божій, и отъ каграница царска срамѣвашесе, за да се тѣви че прави беззаконны сѣдове, той, кой располага законъ за дрѣги: и въ той часъ съ съ милость гледаше на нихъ, и съ съ кротость имъ говореше; а они, като гледаха Цара съ съ умиленіе, веднага видоха подобіе и приличность на св. Ніколаа че сѣдеше заедно съ Цара, и съ съ мановеніе окѣщаваше имъ се прошеніе и милость, това подокіе на св. Ніколаа никой не видеше, самъ тѣхъ трима воеводы; тогава они съ дерзновеніе и смѣлость, напѣлихасе, и велегласно выкаха и говореха: Боже Ніколаевъ, ты, кой освободи едно время онаа трыма мъжіе въ Муръ градъ отъ неправедна смѣть, освободи и насъ твои ракъ отъ тѣхъ сегашна вѣдѣ. А Царь прѣсѣче това говорѣніе нишно, и рече: кой е той Ніколай, и кой мъже той освободи? скажите ми това извѣстныи и чистѣ. А Непотіанъ мѣ исповѣда и сказа сичко подробныи, каквото стана това избавленіе на онаа трыма мъже и свобода. Тогава Царь, като позна сватаго Ніколаа че е великій угодикиъ Божій, и като се чѣдеше за тѣхъ голема ревность, коа съ дерзновеніе негово показа за онаа тогава вѣдѣныи, освободи тѣхъ трыма воеводы, и рече: не ви подарѣвамъ азъ томъ животъ, но Ніколай, кой е великій слѣжителъ Господень, кого вѣе на помощь привыкнахте: идите прочее кодъ него да мѣ воздадете благодареніе; и да мѣ речете отъ моя страна: ето, каквото ты заповѣда, свѣршихъ,

не дейсе сърди прочее; на мене, Хрістовъ угодики; това като рече, преврѣчи имъ едно златно бѣгагеліе, и една златна кадилница съ съ честныи каменѣ украшенна. и два свѣщницы, и заповѣда имъ да ги дадатъ на Мурлікійска церква, и така, като полѣчиха тѣхъ трима воеводы преславно спасеніе и свобода, веднага трѣгнахъ на пѣть, и съ радость пристигнаха и дойдоха при св. Ніколаа, съ весело сърѣе видоха го, и големо клагодареніе воздадоха мѣ, кой имъ направи такава добродѣланіе, съ великимъ клагодареніемъ поюще и славаще Господа Бога изкавитела ихъ и защищителя отъ вѣдѣхъ неправедныи милостію и помощію Святигелла Отца Ніколаа, и во своя си благоспѣшныи возвратишаса. Такѣа са дѣла Божіи, кои прославляваха своего угодики: и кои чрезъ него както крылата за него слава воспѣрихасе и посекадесе прочѣха и сичко окаяхасе, и разчѣхасе по сичко море, по сичка вселенна (земля), и ни едно мѣсто не остана, гдѣто да не бы се чѣли тѣхъ големи и дивныи чѣдеса великаго архіереа Ніколаа по дарованнѣй смѣ благодати отъ Всесилнаго Бога.

Некога нѣкои корабленницы, като отпашваха отъ Вгупетъ въ Лукійскии страны, беха въ големо волненіе и вѣра (Фѣртѣна) такѣа, што и вѣтрила (платна) корабелни да се низвержатъ, и сичкій корабль отъ велика нѣжда и волненіе морское да се истрѣе и въ море погрѣзи, и сички тогава заживотъ не се надаха веке: но като се сетиха и воспоминаха св. Ніколаа, кого не беха видѣли никого, самъ за него слѣдѣша, че е скорый помощникъ въ вѣдѣхъ на сички онаа, кои го привыкнаватъ на помощь, на моленіе мѣ припѣдѣнаха, и помощь негова просѣха. А сватый веднага имъ се тѣви, и влезна въ корабль нишенъ, и казѣваше имъ: ето, като ме приканихте, дойдохъ да ви помогнемъ, не койтѣса прочее: и като зема весло (лопата корабельска), гледаше да управлява корабль; потомъ запрети на онаа силныи вѣтрове и море, каквото и Господь нашъ некога направи, кой рече: Вѣрбай въ ма, дѣла, ꙗже азъ творю, ѿ той сотворитъ, сирѣчь онаа що мене вѣрѣва, онаа ракоты що правимъ азъ, и той може да ги прави; така прочее вѣрныи ракъ Господень на море и на вѣтрове заповѣдаваше, и слѣдѣша го. А корабленницы послѣ съ съ тихъ вѣтровъ отпашаха и въ Мурскій градъ пристигнаха, и като излезнаха изъ корабль отидоха во



градъ, и желалъ да видатъ спасителя своего отъ онаа що ги избави и освободи бѣда. Като влаваше прочее той въ церква, познаха своего благодѣтеля, притѣряха и припаднаха предъ него, и воздаваха мѣ благодареніе велико. А пречудный Николай не самъ че ги избави отъ тѣлесны бѣды и смерть, но и за душевное нхно спасеніе попеченіе и грѣша направи: защото понеже беше прозорливъ (провидецъ), съ душевны свои очи провиде въ нхъ люבותѣнія скверны и грѣшны, кои отдачаватъ чловѣка отъ Бога, и отъ Божіи заповѣди отклонѣватъ го, за кое имъ и говори: да познаете себеси, молимъ вы, ѿ чада, да познаете себеси, и да исправите ваши сѣрца и помышленія на благободіе Божіе: защото ако и да ги скршемъ отъ многъ чловѣцъ, и чинимъ че сме добри и чисти, но никое дѣло наше не може да се скрше отъ Бога, затова старайтеся до учѣвате душевна ваша святына и тѣлесна чистота съ сичка ваша ревность и усердіе. Храмъ Божій сте, каквото казва Божественный Ап. Павелъ; ако нѣкой развали Божій храмъ, сирѣчь тѣло си, тогова развалюва Богъ; така като наказа и настави онаа мъже съ душеполѣзны дѣмъ, благослови ги да ги идатъ съ миръ; воистинно нравъ и обичай на блаженнаго беше, каквото на единъ чадолюбивый отецъ, а зракъ и видъ, каквото на ангела Божіа, съ благодать Божественна сілющъ и свѣтащъ; и исхождаше нѣкогда отъ лице негово каквото отъ Мшусеева пресвѣтла лѣча и свѣтлость, и отъ негово лицезрѣніе ставаше премнога полза на онаа що гогледаха: защото ако беше нѣкой отъ нѣкогда страсть или печаль и скорь душевна отагченъ и оскорченъ, и самъ да погледне на сватаго, веднага намѣрѣваше довольно утѣшеніе за своа си печаль и скорь; или ако нѣкой мало нешто проговореше съ него, въ големо добро пристигнѣваше; и не самъ отъ вѣрныхъ, но и отъ невѣрныхъ, ако се случеше некому да че нешто отъ онай сладкій и медоточный неговъ азъкъ, наслаждавашесе, и на спасителны стѣпки походяше и слѣдѣваше, отвращашесе отъ онаа невѣрны зловы, и полѣчаваше правое и истинное слово и Благораздіе.

Живелъ прочее великій угодинокъ Божій гонимъ довольно въ Мурскій градъ, кой сілше съ Божественны докроты. и споредъ Божественное писаніе блящеше: каквото утрен-

наа помеждѣ облацъ звѣзда, каквото полна во свои дни лѣна (месець пълнъ), каквото слънце кое блистаетъ и свѣтитъ на церковь Бога вышнаго, и каквото единъ крѣнъ при источникъ водный, и както многоцѣнное муро, кое на сички мерише прекладопрѣлтъ; и въ дълкока старость, като пристигна, общаа должность чловѣческа и естественна отдаде, мало нешто первъ зарколѣсе, и благополѣчимъ временный сконча животъ: и съ радость и пѣснопѣаніе прѣиде на нестарѣюща и блаженна жизнь (животъ), провожденіемъ сватыхъ ангелъ, и сватыхъ ликъ срътеніемъ. И честное тѣло негово, като се собраха отъ сички тѣла Лукійски страны епископи съ сичирцъ, и иночествующи, и отъ сички градове много множество народъ, положиха съ честь въ соборна церква на Мурска митрополіа, въ шестый день на Декемвриа мѣсца, и многъ ставаша чѣдеса отъ сватыхъ мощи на угодинокъ Божіа. Защото Муро благомеришливо и цѣлѣбно неговъ съ мощи источиха и испушаха, съ кое като се помазѣваха колни, заравіе полѣчаваша, за това отъ сичка земля приходяха хора при неговъ гробъ, и просѣха исцѣленіе и заравіе за свои колѣзны и волки, и прѣимаха просимое и желемое: защото секакви недѣги и волки отъ това сватое муро излекѣвѣвахасе, и не самъ онаа що кѣха тѣлесны, но и душевны, и лѣкави дѣси се изгонюваха: защото на тѣла не самъ во свой животъ, но и послѣ отъ свое преставленіе воорѣждавашесе, и повѣждаваше, и сега повѣждава.

Некогда нѣкой Боговоазливи мъжіе отъ околны страны на Танаисъ (Таганрогъ), понеже чѣха за муроточивы и цѣлѣбны мощи на сватителя Христова Николаа, че са въ Муръ градъ Лукійскій, сѣмѣхасе да идатъ чрезъ море тамъ за поклоненіе, и като напѣлниха единъ коравль съ сички пшеница, имаха намѣреніе да отплыватъ: лѣкавый же бѣсъ, кой живеше первъ въ развалины Артемідски, во Вфесѣ, кого сватый Николай отъ тамъ изгна и развалины тамошны истреки, като усети че тоа коравль ще да отплѣва и ще иде при великаго Отца, кой мѣ уничтожи тамошна во Вфесѣ слава и развали мѣ сички Ідѣлски вѣсованія, смѣслисе да стори пакость на тѣла мъже, за да се вѣрнатъ и да не можатъ да идатъ въ Муръ градъ за поклоненіе и почеть сватомъ. Преобразисе прочее тоа лѣкавый дѣхъ и стана жена, и



чинешесе че е напъзанилъ една стомна сосъзъ Блеа (масло дровъ) принесе а при тѣхъ мѣже и казѣваше имъ: това азъ сама щехъ бы занела за даръ на гробъ св. Ніколаю, но както жена немощна и слаба несмѣемъ да дерзнемъ за едно толкъва далечно морешествованіе: за то вы се молимъ да сторите милость да прїимате тоа сосъзъ, и да го принесете да го наліатъ въ кандила св. Ніколаю. Я тѣа человеклоубиви люде умилостивихасе отъ нейны молбы, и безъ да знаатъ какво зло имаше оный сосъзъ, земаха го отъ рѣцѣ и положиха го во свой корабль и отплыха въ той день благополчнѣ. Но на утренній день полвихасе вѣтрица противни, кои претърпѣха многъ дни, но катѣ видѣха че ще погинатъ отъ тѣа противни времена, слыслиха да се върнатъ на диръ за кое и скорбѣха многъ. Начеха прочее да се вращатъ; но св. Ніколай гависа веднага предъ нихъ, плѣваше во една малка ладїа (каичецъ), и рече имъ: каде се вращате, ѿ мѣже, отъ свой опредѣленный пѣтъ? то се состои на вашы рѣцѣ да укротите тѣа морски вѣри: Фърлете въ море оный сосъзъ що ви преврѣчи тѣа лѣкава жена, то не е дрѣго само едно діаволско дѣйствіе, то е, казѣвамъ, діаволска работа за да вы сторѣва пакость, и да не можете да отидете въ доброе ваше намѣреніе; Фърлете го и ще видите веднага своѣдно плаваніе. Като чѣха това оная мѣже, на той часъ фърлиха го въ море. Като стана то, веднага отъ тамъ излезна единъ чернъ дымъ и пламень, и таковъ смрадъ, што напъзани сичкій въздѣхъ; а онова море клокоотеше, както врела во котелъ вода, и исфърлаше капки, както искры огненны таковыа страшны, што сички що бѣха во оный корабль отъ страхъ велегласнѣ кричаха: А св. Ніколай ги укрѣплаваше и своѣдеше, и веднага укротиса море, и тихи и спосовни вѣтри поддѣнаха, и така благополчнѣ пристигнаха до Муръ градъ желаемый съ радость и веселіе, поклонихасе на муроточны мощи св. Ніколаю, скоромъ помощникъ, и благодарѣха Всесилнаго Бога. Я катѣ сотвориша великомъ отцѣ свои молебны молитвы и приношенїа, върнахасе во свое си отечество. и казѣваха секомъ посекаде онова що имъ се приключи на пѣтъ и слѣчи.

Многи увъ велики преславни чѣдеса той великій угодики Божїи сотвори по многъ мѣста и морета, кой помагаше на оная що

се намираха во вѣдство, отъ потопленіе и удавѣванѣ изкавѣваше, отъ дно морское на сѣхо износеше, отъ рокство восхищаваше (дрѣпнѣваше) и въ домъ приносеше, отъ затворъ темнищный изкавѣваше, отъ мѣчно посѣченіе запираше, и отъ смерть своѣждаваше, на мнозина многъ исцѣленїа и заравїа подари: на слѣпъ зрѣніе (гледанѣ), на хромы (кривы) ходенѣ, на глѣхи чѣенѣ, на нѣмы говоренѣ. Мнозина оная що страдаха въ крайно сиромашество и скудость обогати (богаты направи), на оная що бѣха гладни храна даде, и секомъ за сичка нѣжда готовъ помощникъ, теплый застѣпникъ, и скорый предстатель и защитникъ показася, така и сега помага и своѣждава отъ вѣдства оная кои го прѣвикнѣватъ за помощь. Сички чѣдеса на св. Ніколаа каквото не е возможно да се изкратъ, така не е леснѣ и да се испишатъ подроку сички †. Сего великаго чѣдотворца познава сичкій востокъ и западъ, и вса вселенна (земля) знае негови чѣдотворенїа и негови чѣдеса. Да славитсѣ оубѣ ѿ немъ Бгъ въ Трѣцѣ Единный, Отцъ, и Снъ, и стъи Дхъ во вѣки вѣки въ, аминъ.

† Оный, кой желает да знае нѣкои отъ най големи и преславни чѣдеса на той свѣтителъ Хрїстовъ Ніколай, както за Васїліа сына Агрїкова, каквото го пренесе во единъ часъ отъ Сарацннъ: за Хрїстофора священника, каквото го изкави отъ мѣчнагѣ (ножнагѣ) посѣченїа: за Стефана цара Сервскаго, каквото мѣ подарѣва прозрѣніе (прогледѣванѣ) и за дрѣги многъ чѣдеса негови, нека види за нихъ и нека гледа въ прологъ (въ предисловіе) на тоа мѣсѣцъ и число: и пакъ въ 9-й день мѣсѣца Маїа на пренесенїе честныхъ егѣ мошей, и въ онаа книга що се издаде въ печерскїи обителъ (монашѣръ) за негови чѣдеса въ лѣто Господне 1680.

Това житїе св. Ніколаа преведохъ отъ первообразное сочиненїе св. Димитріа Ростовскагѣ. Така и житїе св. великомѣченика Гервргїа може да послѣдѣва, ако е народна ревность.

Кой сака да е БЛАГОДИРЕНЪ во свой си животъ, той нека да се не старае толкъва за на умножава свое си имѣніе, колкѣто за да дѣлѣва и смалюва свои си за много имѣніе желанїа.



## СЛОВЕСНОСТЬ НАРОДНА.

Вто, любезніи мои и благосклонніи читатели, ето, Кожимъ благоволеніемъ сподобиса едно нововидно въ народѣ, едногодно и окръжно списаніе да се предпостави подъ призрѣніемъ и смотреніемъ родолюбивыхъ любочитателей, кое за Болгарское образование полъчи часть перву и перву да се глави на свѣтъ така, каквото междусички просвѣщенны народы мѣръ семъ. Воистинну може да рече человекъ, че ваши дни блаженствомъ вѣчнопамятны ще бѣдаты, че вы (вѣ) первіи послѣ отъ толкъва вѣкове сподобихтеся видѣти оно, кое почти вси наши предѣды по нещастію не узрѣха. Вашій вѣкъ за тая възоброжденіа словесности искра ще е вѣчнопамятенъ и сосъ златны слова описанъ: че на ваше благошастливо время премѣдрѣйшимъ и человеклоубивымъ нынѣшнимъ управленіемъ Великаго Госдара Слтанъ ЯБДЪЛЪ МѢДЖИДЯ наче, кое, ако и да не ошѣщавате уже, но въ секо благошастливо и възобразно бѣдуще ще слави и прославлава вашъ нынѣшній вѣкъ; защото слѣдователно може да стане примѣръ за сички учителя и възобразованны народъ предметы, кои са общи на сички народы отъ Создателя Бога небесни дарованіа.

За това прочее по должности предпріяхъ и поревновахъ да по возможности моеи предпоставимъ тоа общополѣзныи примѣръ, кой да бы полдчилъ каквото начало, така и благошастливый конецъ оный, кой во всяко благоденствіе взирае, и всякаго человека на правый пѣть наставлява. Изъ желанъ, за кое и благодаримъ Бога, да предпоставимъ начало и примѣръ за едно таково общонародно ползованіе отъ таквѣа различны, благонавыи и животополезны описаніа и предпоставленіа за секакви видны образованію примѣры, а слѣдователно уповаемъ каквото начало, така и послѣдованіе да се допълни отъ сички благосклонны и родолюбивы искрени писатели, за да не изгъне тая нововидна и первоавна между народа искра, коя некога и всегда може да сіе и влѣщи во весь мѣръ. Благодаренъ самъ воистинну че таково едно начало предпоставихъ, кое Кожимъ благоволеніемъ може да прѣима слѣдователно и благій успѣхъ, ако е нѣкоя ревность. Но прискорбно ми е весьма че въ това краткое едногодно разстоаніе не можехъ да предпоставимъ въ народно об-

щество нито по крайней мѣрѣ една стотматтысящна часть отъ оная намѣреніа, кои самъ въ совзелъ за образованіе словесности да предпоставимъ починну; а наипаче самъ прискорбенъ: защото азъ това общонародно списаніе опредѣлихъ да издавамъ на секой мѣсцѣ, и предпоставихъ го отворенно за секого, както едно общо поприще, въ кое секой родолюбецъ да покаже свой умъ и свое совѣтованіе за народно образованіе и за народна полза, каквото пророкохъ още сначала на 16-та стра. За това и нарекохъ това повсемѣсно списаніе: Любо слово, кое самъ по колшей части взирае за народна Словесность и азъко-исправленіе, за кое наиповече и скорбимъ на оныя; кои имать таково обѣщаніе и служба, а до сей часъ не се отгласи никой, освенъ Господина Николаа Тапчилещевича, кой предложи онова озрѣніе, кое на 119-та стран. рекохъ, и освенъ Господина Гавриила Крестовича, кой ми испроводи онова изложеніе кое описалъ на 107 стр., и за кое на 108 стр. приканювахъ за отвѣтъ. Но ни гласъ ни слышаніе! То е вѣстно че сички почти народны писатели не сме се учили въ нѣкоя Славено-Болгарска академіа (училище), но, катю си даде секой по възможнѣй силѣ свое мнѣніе и совѣтованіе, то става тогава голема полза за исправленіе азъка и за улѣшненіе егъ. Многакды очеждвахъ да се покаже нѣкоя истый немой, но наипаче народный прѣатель, за да ми обличи описателно мои ошѣи недостаточности, кои по времени и азъ самъ познахъ, но до сей часъ и то не се отгласи. Може обаче за то да се съмыва. Но то не е исто и народно мнѣніе: че и азъ самъ самооченъ каквото и оны. Това само различіе имаме помежду споредъ честое обѣченіе и обывненіе кое, уповаемъ, катю се предложи описано сосъ основателно доказательство и разсужденіе, може да прѣима и исправленіе. Тоа е ошѣй предметъ на това повсемѣсно списаніе перву и перву да исправиме това азъчно неогласіе, и да послѣдываме онова, кое е общонародно, а наипаче на первообразный азъкъ природно и способно, та така да можеме да пристѣпиме на стезы благоуспѣшны, и за Славено-Болгарска Словесность пристойны

Понеже не ми оста мѣсто по пристойно да говоримъ, послѣдно дръго не вѣщамъ, токму здравствуйте, и ш сичко Славено-Болгарское ученіе предпочитайте.

Напечатана на 12-й Феврваріа.



Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header, which is mostly illegible due to the paper's condition.

189	...
191	...
192	...
193	...
194	...
195	...

Section of text in the middle of the page, containing several lines of illegible printed or typed content.


Section of text at the bottom of the page, containing several lines of illegible printed or typed content.



7/17  
Доминекъ от М. Круше

## ΟΓΛΑΒΛΟΝΙΟ.

Μικσαλλοκάρτζ, и Βασπαρτζ Ώσερτζ	Стран. 177
Свѣта-Софіа	— 179
Βαλτасарова гозба	— 180
ΡΑΝΕΝΙΕ, Сраженіа Βωνстанτίνови и Δικίνнови	— 181
Δѣланіе Βσεленскаго собора, Просвѣщеніе и невѣжество, що става отъ тѣа дѣе	— 185
Непросвѣщенный, Житіе св. Отца Ніколаа	— 188
Βλαγαдаренъ	— 191
СЛОВЕСНОСТЬ народна	— 192

 ΕΥΡΙΣΚΟΝΤΑΙ εις την Τυπογραφίαν του Κ. Αντ. Δαμιανου τα ακό-  
Αλφαβητάρια Γραμικά, Σύνοψις της αρχαίας Ελληνικής Ισ-  
Κλίμακες της Ελληνικής γλώσσης συγκαταβατικής τιμής.

Цѣна за 12-тъ εΔιНОЛѢТНА ПРѢДПЛАЦАННА.

- 1 Πατοφрангъ въ Сμύρνα.
- 1 Δвестолпникъ въ Цариградъ при Г. Ραλλι Χ. ΠΖ. Μανρίδι.  
И Димитрія Висова книгопродавца греца Хавіаροханъ.
- 6  $\frac{1}{2}$  Ρѣбли за Ρωссія.
- 3 Ρѣβѣта за Βλαχία, Сербія и Βοσνία.
- 25 Γροша за Θρακία Βολгарія, и Μακεδονία во Φιλίπποполь при Г. Κωστα  
Д. Μοροβенова. Я во Ядріанополь при Господина Ніколаа Стафчеви

ΠΡΟΒΕΡΚΑ 1959 ρ.